

ВЕЛИКОТЪРНОВСКИ
УНИВЕРСИТЕТ
„СВ. СВ. КИРИЛ И МЕТОДИЙ“
СТОПАНСКИ ФАКУЛТЕТ

„Д. А. Ценов“ - Свищов
Вх. № 9/30.01.2024

СТАНОВИЩЕ

от доц. д-р Бойчо Бойчев Бойчев,
Стопански факултет на Великотърновски университет „Св. св. Кирил и Методий“,
катедра „Икономическа теория и международни икономически отношения“

Основание за представяне на становище: участие в научно жури, определено със заповед № 1196/19.12.2023 г. на Ректора на СА „Д. А. Ценов“ – Свищов и решение на първо заседание на научно жури от 19.12.2023 г. (Решение на факултет „Финанси“, Протокол № 4/19.12.2023 г.).

Относно: публична защита на докторант по област на висше образование: 3. Социални, стопански и правни науки, професионално направление: 3.8. Икономика.

Тема на дисертацията „Предизвикателства пред ценообразуването при електронната търговия у нас в условията на пандемия“.

С автор Георги Стоилов Анев, с докторантски номер D010219208, докторант редовна форма на обучение в докторска програма „Финанси, парично обръщение, кредит и застраховка“ (Финанси).

Научен ръководител: проф. д-р Стефан Симеонов.

Настоящото становище е изготвено съобразно изискванията на Закона за развитие на академичния състав в Република България (ЗРАСРБ), Правилник за прилагане на ЗРАСРБ и Правилата за развитие на академичния състав в СА „Д. А. Ценов“, като процедурно са спазени всички изисквания.

I. Общо представяне на дисертационния труд

Представеният дисертационен труд на тема „Предизвикателства пред ценообразуването при електронната търговия у нас в условията на пандемия“ с автор Георги Стоилов Анев е в обем 206 страници. В **структурно отношение** се състои от въведение, изложение в три глави, заключение, използвана литература с общо 148 източника, и приложения. Трите глави са добре балансирани и в логическа обвързаност помежду си. В дисертационния труд са поместени 49 фигури и 23 таблици. По темата на дисертационния труд са направени 5 публикации – четири статии и един доклад, от които три са на английски език.

Заглавието е добре формулирано и ясно насочва читателя към изследваната проблематика. Дисертационният труд има ясно дефиниран обект, предмет, цел и задачи на научното изследване и формулирана дисертационна теза. **Предмет** на изследване са моделите за ценообразуване на продукти и услуги в сектора на електронната търговия. **Обект** на изследване е ценообразуването при електронната търговия в България в условията на пандемията от COVID-19.

**ВЕЛИКОТЪРНОВСКИ
УНИВЕРСИТЕТ
„СВ. СВ. КИРИЛ И МЕТОДИЙ“
СТОПАНСКИ ФАКУЛТЕТ**

Основната цел на дисертационния труд е да се извърши оценка на приложимите модели за ценообразуване на продукти и услуги, използвани от българските фирми в областта на електронната търговия и да се потърсят възможности за оптимизиране на процеса на ценообразуване с отчитане на новите икономически реалности. **Защитаваната теза** е, че прилагането на адаптивни модели за ценообразуване, отчитащи спецификата на електронната търговия и потребителското поведение, може да доведе до максимизиране на продажбите в условията на динамични икономически процеси, породени от външни шокове като пандемията от COVID-19.

Изведени се общо **шест задачи**, кореспондиращи с целите на дисертацията:

- извършване на критичен анализ на вижданията за същността, функциите, елементите и структурата на цените, като основа за изясняване на етапите и елементите на ценообразуването във фирмата;
- изясняване на ролята на ценовата политика и стратегия в рамките на цялостния процес по ценови мениджмънт във фирмата;
- извършване на критичен преглед на възникването и развитието на електронната търговия като основа за изясняване на мястото и ролята на фирмите в новата икономика;
- анализиране на приложимите бизнес модели и подходи за генериране на приходи от фирмите в областта на електронната търговия, с оглед изясняване на спецификата на процеса на ценообразуването на техните продукти и услуги; оценяване и проучване на състоянието и тенденциите в сектора електронна търговия у нас в резултат на пандемичната обстановка и приложимите модели за ценообразуване на продукти и услуги, използвани от българските фирми;
- търсене на възможности за оптимизиране на процеса на ценообразуване и чрез тестване на ефективността на различни модели за ценообразуване за да се дадат препоръки и предложения за оптимизиране на процеса на ценообразуване в българските фирми в областта на електронната търговия с отчитане на новите икономически реалности.

Използваната **методология** съответства на спецификата на изследването, като включва литературен обзор, историческо проучване, анализ и синтез, системен анализ, сравнителния метод, дескриптивния метод, метода на наблюдението, индуктивно-дедуктивен метод, анкетно проучване и други методи, съчетани с подходящ графически и статистически инструментариум. Използвани са данни от изследването на SearchNode за оценка на тенденциите в електронната търговия и собствено анкетно проучване на територията на България сред 1000 онлайн търговци чрез онлайн анкета. Анкетното проучване използва метода на отзовалите се. Попълнените и валидни за обработка анкетни карти са от 98 онлайн търговеца. Емпиричните данни са обработени с MS Excel 2016, онагледени с фигури и таблици.

II. Преценка на формата и съдържанието на дисертационния труд.

Дисертационният труд следва утвърдилата се като стандартна структура, включваща въведение, три глави, заключение, използвана литература и приложения.

ВЕЛИКОТЪРНОВСКИ
УНИВЕРСИТЕТ
„СВ. СВ. КИРИЛ И МЕТОДИЙ“
СТОПАНСКИ ФАКУЛТЕТ

Текстът е издържан по отношение на използваната терминология. Използваните данни и статистическа обработка съответстват на правилата за изчисления и научна етика.

Във **въведението** са изпълнени основните формални изисквания по отношение на задължителните атрибути и коректно са дефинирани обекта, предмета, изследователската тези, целта и задачите на изследването. От неговото съдържание ясно е обоснована актуалността на изследването.

Във **въведението** много точно са определени ограничителните условия на изследването, а именно, че извън обхвата на настоящата работа остават въпросите, свързани с изцяло технологичните аспекти на електронната търговия, които биха изместили фокуса на изследването.

В **първа глава** е извършен задълбочен теоретичен обзор на литературните източници, посветени на същността, функциите, факторите, елементите и структурата на цената и основните етапи и методи на ценообразуването във фирмата. В дисертационния труд е отделно особено внимание на ценова политика и стратегия на фирмата като част от цялостния ценови и финансов мениджмънт на фирмата.

Във **втора глава** е разглеждано възникването, същността и видовете електронна търговия, като на тази основа е изследвано и място, роля и взаимодействие между фирмите в електронния пазар. Авторът е направил и анализа на приложимите бизнес модели и подходи за генериране на приходи в електронната търговия.

В **трета глава** е представен анализ на въздействието на пандемията върху икономиката и поведението на потребителите, както и върху електронната търговия, чрез сравнителен анализ на световните тенденции и тенденциите в България, които се разкриват от проведеното анкетно проучване. В главата са тествани възможностите за прилагане на система за динамично ценообразуване чрез използване на Big data и изкуствен интелект.

В **заключението** в синтезиран вид са представени основните изводи от извършеното изследване, съответстват на поставената цел и задачи и показват тяхното изпълнение и категорично отразява извършеното от автора.

В **използвана литература** са включени общо 148 източника. Използваните определения, мнения, методи и други са представени коректно и са отразени чрез цитиране и в списъка с използваната литература.

Авторефератът е в обем 53 страници и отразява в синтезиран вид съдържанието, основните резултати и изводи. Съдържа всички необходими елементи за автореферат на дисертационен труд, в т.ч. обосноваване актуалността на темата, очертаване на обекта, предмета, целта и задачите, изследователската теза, структурата и съдържанието на дисертацията, както и справка за приносите, списък с публикациите на докторанта, справка за съответствие с националните изисквания по Правилник за прилагане на закона за развитието на академичния състав в Република България (ППЗРАСРБ) и декларация за оригиналност на дисертационния труд.

Включените в автореферата 4 статии и 1 научен доклад са по темата на дисертацията, като две от статиите са на български език, другите публикации са на английски език. Всички са в нереферирани списания с научно рецензиране.

**ВЕЛИКОТЪРНОВСКИ
УНИВЕРСИТЕТ
„СВ. СВ. КИРИЛ И МЕТОДИЙ“**

СТОПАНСКИ ФАКУЛТЕТ

III. Научни и научно-приложни приноси на дисертационния труд

Представената дисертация представлява самостоятелно и завършено изследване. Докторантът убедено демонстрира своите умения за научно-изследователска работа по значими и актуални въпроси, в т.ч. да систематизира и формулира проблеми и да търси насоки за тяхното решаване.

Основните приноси на дисертацията са свързани с въвеждането на собствена дефиниция на термина електронна търговия, представя собствено виждане за значимостта на ценовата политика и ценовата стратегия в цялостния процес по ценови мениджмънт във фирмата, както и за спецификите на процеса по ценообразуване и приложимите бизнес модели и подходи за генериране на приходи от фирмите в областта на електронната търговия. Проведено е авторово проучване с цел да се открият основните проблеми и предизвикателства в сектора електронна търговия в България в условията на пандемията Covid-19. Очертана е променената бизнес среда, която предизвиква и редица промени в стратегическата визия за бизнеса. Тези промени са свързани най-вече с дигитализацията на бизнеса, включително чрез усъвършенстване на използваните софтуерни продукти и онлайн маркетингови кампании, както и все по-нарастващото значение за изкуствения интелект в бизнеса, особено в областта на подобряване на възможностите за персонализация, прогнозирането, маркетинга и продажбите, вкл. и чрез подобряване на ефективността на методите за ценообразуване. Разработен и апробиран е собствен модел за динамично ценообразуване чрез използване на биг дейта и изкуствен интелект, базиран на рекурентна невронна мрежа и реализиран чрез специализиран софтуер за интелигентно и автоматизирано определяне на цената за всеки продукт, при която търговецът ще има най-висока печалба. В резултат, на което са констатирани различия в потребителското поведение на пазари, в които оперира компанията. Моделът позволява на фирмата да разработи и прилага специфични ценови политики, с което да максимизира своята печалба.

IV. Критични бележки, въпроси и препоръки по дисертационния труд.

Обстойното запознаване с дисертационния труд ми дава основание да обобщя, че в него няма допуснати съществени пропуски, неточности или противоречия. Считаю, че дисертационният труд обогатява наличното знание, съдържа значими идеи и са постигнати реални резултати.

Като основна бележка и препоръка към докторанта, с цел усъвършенстване на бъдещите разработки, е необходимостта от подобряване на стилового и лингвистично оформление на текстовете си. В дисертацията има места, където могат да се подобрят. Забелязват се технически грешки като на стр. 7 „Резултатите от изследването са популяризирани сред научната общност чрез публикуването на 5 статии и 1 доклад.“ изписано е 5 вместо 4, и на други от този тип технически грешки. Въпреки това, тези мои бележки не обезсилват качествата на разработката.

Друга бележка и препоръка към автора е да избягва използването на Wikipedia като източник, поради неговата ненадежност в бъдещите си разработки.

**ВЕЛИКОТЪРНОВСКИ
УНИВЕРСИТЕТ
„СВ. СВ. КИРИЛ И МЕТОДИЙ“**

СТОПАНСКИ ФАКУЛТЕТ

Друга препоръка към докторанта е повишаване на публикационната активност в световни и индексирани бази данни с цел по-голяма видимост и разпознаваемост на постигнатите резултати от изследването.

Въпроси към докторанта:

1. Кой са според Вас основните причини за констатираните различия в поведението на изследваните български интернет потребители по време на пандемията, спрямо тези във водещите световни икономики?
2. В случай, че разработеният от Вас модел се използва в реална среда, какви са Вашите наблюдения върху неговата приложимост и ефективност?

V. Обобщено заключение и становище

Представеният дисертационен труд отговаря на изискванията на Закона за развитие на академичния състав на Република България и на Правилника за прилагането му, както и на допълнителните изисквания на Правилника на СА „Д. А. Ценов“. Представява завършен изследователски труд, в който се съдържат научно-приложни приноси по актуална и важна тема.

Като имам предвид, че дисертацията е самостоятелно дело на докторанта, както и обстоятелството, че кандидатът притежава качества, опит и компетентности за провеждане на самостоятелни научни изследвания и изпълнява минималните национални изисквания за придобиване на ОНС „доктор“, предлагам на уважаемите членове на научното жури да гласуват положително и да вземат решение, с което да се присъди на Георги Стоилов Анев образователната и научна степен „ДОКТОР“ в ПН 3.8. Икономика.

Дата: 22.01.2024 г.

Изготвил становището:.....
(доц. д-р Бойчо Бойчев Бойчев)